

LJUBLJANSKI ČASNIK.

№ 66.

V petik 15. Listopada

1850.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petik. Predplačuje se za celo leto pri založniku *Jožefu Blasniku* 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajta še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročila in denar, in ako se na pismo zapiše, da so naročniki denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič poštne plačati.

Vradne naznanila.

12. novembra 1850 bo c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CXLVIII. del občnega državnega zakonika in vladnega lista, in sicer v edino-nemškem kakor tudi v vsih devetih dvojnih izdanih izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 442. Razpis ministra notrajnih opravod 10. novembra 1850, s katerim se preuredba predpisa od 2. marca 1849, čez oprosteno finančne straže od vojaške službe ukaže.

Dunaj 11. novembra 1850.

Od c. k. vredništva občnega državnega zakonika in vladnega lista.

Politiške naznanila.

Dunajske vradne novine o nemških zadevah.

Nemčija in nje osoda je prispela na stopnjo, ki se mora na eno ali drugo stran obrniti.

Zdaj in zdaj bodo in morajo različne kocke pasti, in pokazalo se bo, ali se zamore delo v pravici temeljene poprave Nemčije na mirni poti zgoditi, ali, če bo treba meč v roke prijati, pravico vsih zoper prenapetost posameznih varovati.

Kratek pregled poslednje preteklosti in današnjega stanja zadev bo pri takih okoljih veselni potrebi občinstva zadostil.

Od začetka leta 1849 hodi Borusija v nemških zadevah po poti, ktere se je do zdaj — to žalostno pravico ji moramo dati — nepremakljivo držala, in zdaj, kakor se je že naprej vidilo, Nemčijo na rob pogube in notrajne vojske pripravila, ako v zadnjih trenutkih modrost in ljubezen do domovine pogubne poti ne zaprete.

Zveza 26. maja 1849, nje nameni in razvitje do današnjega dne, to vse je znano. Šlo ni za nič manj kakor za načert, vse države nemške zveze, razun Avstrije v podobi zvezne države pod varstvom Prusije zediniti, posameznim deželam, ki so k zvezi pristopile in pristopiti imele, samostojnosti obropati, in na tako vižo temeljne podstave pravice evropskih narodov vničiti.

Takim početju se je moralo povsod nasproti stopiti. Avstrijsko cesarstvo, kteriga osoda je že stoletja v prid Nemčije z njo združena, ni moglo dovoliti, da bi bilo njemu zaperta vzajemnost in zveza z Nemčijo. Druge nemške države, kterih lega je dovolila, se tej zvezi odtegniti, so se krog Avstrije zbrale, da bi pod njenim varstvom varstvo za svoje podedvane pravice našle. In clo v tistih deželah, kterih razmere so jih primorale, se za zdaj močnejšemu tovaršu podvreči, se je večkrat pokazalo, da prisiljena, tako imenovana edinstvo Nemcov, ki ljubi po pravici mogočno domovino, zraven tega pa tudi posebno svobodno stanje posameznih rodov in držav, ni v naravnem stanju.

Avstrijski kabinet sme reči, da nobeniga sredstva ni opustil, da bi popred tako tesno zve-

zano vlado v Berlinu na poti mirnih predstavljaj in pogovorov, od poti ktero je nastopila, odpravil. Nič se ni opustilo, vladi pred oči postaviti, da je nemogoče, ako se Avstrija izključi, Nemčijo iz noviga poravnati, da bi se pa vse lahko poravnalo, ako bi Avstrija in Porusija, kakor popred, v zvezi si roko podale v delo, ktero dokončati se je zlo mudilo; Avstrija ni nikdar tirjala, reči, ktere so bile že zastarane, v svoje varstvo vzeli, poslopje pa na stare podstave v smislu časa in potreb sozidati, kjer bi se bilo tudi na sedajno stanje Prusije kolikor je mogoče gledalo, to je tirjala. Pa vse je bilo zastonj, in Porusija je ostala pri tem, le v spoznanju nje domišljene pravice, od svoje zveze ne odstopiti.

Med tem je bila potreba, raztergani Nemčiji, posebno zunajnim državam nasproti, občinskiga namestnika nje volje in delavnosti dati, vedno silniši. Naredbe, ki so bile v ta namen komaj s porazumljenjem vsih deležnikov storjene, so se kmalo za nepopolnoma spoznale, in ni družiga ostalo, da bi se tisučletno telo nemškiga občinstva, ktero je v letu 1815 evropsko veljavo zadobilo, ne razrušilo, kakor nemški zvezni zbor spet skupej poklicati, in mu postavno podstavo spet pridobiti.

Avstrijska vlada je temu zadostila in sklicala v Frankobrod zvezni zbor.

Porusija in z njo zvezane države so se branile z izgovorom, ki bi nas, ako bi ga razlagali, predalec peljal, svojo dolžnost spolniti, namreč na zbor poslance poslati. One so še dalje šle in se z uporam naznanovale, da ta nima nobene pravice.

Ta protigovor, dokler se je le na teoretiške razjasnenja — dokler se je le na to operal, zveznim sklepam le v okrajni državi, tako imenovane zveze „Union“, praktičko rabo odreči, je zamogel zvezni zbor, podperan od ljubezni do miru in upa, da se bodo te države spet zedinile — še poterpežljivo prenesti. On se je pa hočeš nočeš, moral v resno stanje spremeniti, ko se je Porusija pripravila, delavnosti zvezniga zbora tudi zunaj mej „Uniona“ se nasproti postaviti in jō overati.

Ravnanje Borusie v dveh dnevih prašanjih nas v skerb pripravi, da se tista naravna meja ne bo držala, in da bo prederzna z roko po drugih zveznih državah segla.

Danski kralj, vojvoda holsteinski in Lauenburski, ud nemške zveze, in v zveznem zboru v Frankobrodu namestvan, je na podstavo miru, kteriga je s Prusijo sklenil, to reč nemškim zveznim zastopnikom prepustil, da bi vojvodstvo mirovalo in se podverglo, in zbor ni mogel družiga storiti kakor temu tirjanju zadostiti.

Kaj pa Porusija stori? Naznani, da taciga — popolnoma postavniga, od cele Evrope zaželjeniga in Prusii primerniga početja zveze — noče terpeti!

V Kurhesnu je vstala zavolj prepira deželniga vladarja in deželnih stanov brezpostavnost, kteri se mora konec storiti, da se v sercu Nemčije revolucija ne uname in po drugih deželah ne razširi. Volitni knez prosi pomoči

zveze; in zveza je dolžna, jo njemu dovoliti, ako noče temeljnih postav svojiga obstoja in svoje dolžnosti opustiti in revolucijo z vsimi pomočki podperati.

Pa tudi tukaj Porusija ne pripusti, brez da bi se zamogla na kako postavu operati, samo zavolj političkih namenov, da bi kaka država dolžno pomoč knezu skazala.

Izpeljanje takih namenov svojomočnosti in strašenja bi naravnost vse nemške države vničilo in toraj nemško zvezo popolnoma preverglo. Kaj taciga ne more Avstrija nikdar dovoliti.

Vojaške moči cesarstva so toraj na noge stopile, da se bodo zamogle izpeljati takih namenov upreti.

Ukazalo se je 76,000 novincev nabrati.

Dano je povelje, prve brambovske bataljone in četerte bataljone pri ogerskih in laških polkih napraviti, in graničarske polke k odhodu pripraviti.

Velika armada, preskerbljena z vsimi pomočki za vojsko, se zdaj na primernih krajih zbira.

Vojvoda, kteriga ime je nam porok zmage, je od njegoviga veličanstva k vladi poklican. Vorarlberški vojaški oddelk pod poveljstvom Lededića je že na Bavarsko stopil, da bo v zvezi jakih vojakov zvestiga zveznika, bavarskiga kralja, dogodbami prihodnosti nasproti gledal.

Tudi v Württembergu, na Saksonskem in v drugih zvezi zvestih državah se na moč za vojsko pripravljajo, da lastno samostojnost obvarujejo, pravice zveze ohranijo in svojo dolžnost store.

Tako se Avstria z zveznimi državami trudi zvezne sklepe obdržati, vsako tujo pravico varovati, in zraven tega v brambi lastne pravice nobeniga žuganja in nobene nevarnosti se ne ostrašiti.

Prepričani smo, da se bo avstrijski cesar na zvesto pomoč svojih narodov zanesti smel, ki morajo čutiti, da se pri tem ne praša le za pravico, ampak tudi za naj bolj važne političke in materielne dobičke cele države.

Do posledniga trenutka pa še upanja ne zgubimo, da Borusija ne bo miru z silodelstvom prelomila, kteriga v današnjih dneh tako potrebujemo, kar bi nobenimu drugimu v korist ne bilo, kakor tistim, ki nič bolj ne sovražijo, kakor srečo in mir narodov.

Avstrijsko cesarstvo.

Iz Dolenskiga 9. nov. — 10ber. — Unidan je bilo v „Novicah“ oznanjeno, da se mislijo kmetje in grajšine pri deželnim poglavarstvu v Ljubljani pritožiti, ker morejo tako daleč k odškodni komisii v Višnjogoro hoditi, med tem ko se neki udje te komisije s tem zgovarjajo, da ne morejo pripravniga in zadosti varniga stanovanja dobiti. Dones pa oznanimo pritožbo, ki se je imela dež. pogl. poslati in se glasi:

Z nepopisljivo radostjo smo zaslišali voljo presvitlīga cesarja, da ima podložništvo nehati in se k dosegi tega namena odškodneko-

misijo po kronovinah vstanoviti, pod katerih vodstvom naj se dozrajne dolžnosti in terjanja podložnikov in grajšin z odkupnino poravnajo. Al ker se to velikansko delo drugači opraviti ne da, kakor de se podložniki in grajšaki zaslišijo in de le po zaslišanju obeh dolžnosti perviga kakor terjanje družiga za pravično spozna, je bila volja Njih veličanstva, de se imajo razun kronovinske odškodne komisije v Ljubljani še druge distriktne vstanoviti, po katerih naj bi bilo obema strankama polajšano, k odškodni komisii priti. To se je lani zgodilo, distriktne komisije so po deželi svoje opravila pričele, al one niso povsod po potrebi razpoložene bile. — Bilo je po višim sklepu določeno, de ima tudi v Trebnim na Dolenskim enaka komisija v življenje stopiti. Mi smo ta sklep z velikim veseljem pozdravili, ker je Trebno kraj, ki bi se bilo ljudstvo nar ložej od vsih strani shajalo. Al žali Bog! namesti tukaj se je distriktna komisija v Višnjigori vstanovila. De Višnjagora ni pripravna za stanovanje te komisije vsak lahko prevede, komur je zemljopisna lega krajev k tej komesii spadajočih količkaj znana, ker imajo eni po 10—12 ur daleč k tej komisii hoditi, med tem ko komesija skoraj na meji druge stanuje. Kako težavno instroškopolno je tako popotvanje, ni treba slavnemu poglavarstvu razkladati, če pomisli, koliko časa se zamudi in koliko denarjev se zapravi, kar je posebno letos silno težavno za revniga kmeta, kakor tudi grajšaka, ki je več dni pri distriktni komesii sedeti prisiljen.

Kdo je tedej v stani zameriti, če se vsi pri komesii ne zglasijo, in če se vsled tega izostajenja kaka krivica pripeti, kdo bo odgovoren za to? Podpisani župani in njih svetovavci so se tedaj posvetvali in sklenili slavno deželsko poglavarstvo spodobno prositi: De bi distriktno komesijo iz Višnjegore al v Trebno, al v Mirno al pa v Mokronog prestaviti blagovolilo, kateri kraji so po našim mnenju nar pripravniši za to. (Sledijo imena več županov in svetovavcov).

Ker so pa v kratkim zvedili, de ima ena podružnica te komesije v Mokronog prestavljena biti, se je opustilo prejšno pritožbo in prošnjo deželniemu poglavarstvu poslati. Mi se nadjamo, de se naše želje spolnile bodo, sicer se znajo kasneji spet pritožbe slišati — in delo odškodnih komesij bi zastoj biti utegnulo.

Ljubljana 14. nov. — C. — Včeraj je bila v Ljubljani volitev mestniga župana. Zjutraj ob devetih so se podali vsi odborniki k sveti maši in popoldne ob treh so se snidili v hiši mestniga poglavarstva k volitvi. Bilo jih je le 29, ker se je gospod Vollheim v svojo domovino na pot podal, ga toraj ni moglo zraven biti. Pustil je sicer v zapečatenem pismu svoj glas, al sklenilo se je, de ta glas ni veljaven. Pri prvi volitvi je dobil naj več glasov gospod Ambrož, namreč 15 in gospod dr. Burger 9. Ker je bilo pa po postavi sklenjeno, de mora izvoljeni čez polovico glasov vsih 30 odbornikov imeti, se je še enkrat volilo. Pri drugi volitvi je dobil gosp. Ambrož 16 glasov, in gospod dr. Burger 11, bil je toraj prvi za župana pozdravljen, ki se je z lepim govorom zahvalil za zaupanje, kteriga svetovavci, ki so njega volili, vanj stavijo, zahvalil se je pa tudi tistim odbornikom, ki niso zanj glasovali, rekoč, de s tem spozna, de so pravi vstavni deržavljeni, ki svobodno ravnajo, kakor se jim naj bolj prav zdi. Izrekel je tudi, de se hoče po mogočosti truditi, vse storiti, kar bo spoznal, de je za ljubljansko mesto koristno in potrebno. — Dovolilo se mu je 1500 gold. in 100 pridatka letniga plačila in zraven tega tudi svobodno stanovanje.

Štajarska. Župani in svetovavci 168 občin so iz vsih krajev dežele, namreč iz graškiga, mariborskiga in brusikiga okrožja sledečo prošnjo začasnemu deželniemu odboru na Štajarskem podpisano poslali.

Visoki začasni deželni odbor vojvodstva Štajarskiga!

Občna želja prebivavcov Štajarskiga, naše preljube domovine, viditi, de bi deželni zbor, ki vse zadeve naše dežele nadomestuje, se kmalo snidel, pri katerem se imajo silne potrebe posvetovati, ki je od presvitlīga cesarja in gospoda štajarski kronovini od 30. decembra 1849 najmilostljiviši po deželni postavi naznanjene: nas ponižno podpisane občinske predstojnike primora visoki deželni odbor ponižno prositi, de bi pri visokem deržavnem ministerstvu potrebno storilo, de se bo deželni zbor na podlagi deželne vstave od 30. decembra 1849 še to leto poklical. To operamo na pravico prošnje predlagati in smo terdno prepričani, de prošnja ni ne prenegla, ne nedostojna, ker je po §. 83 vstave od 4. marca 1849 odločeno, de imajo deželne vstave že v letu 1849 v djavnost stopiti, in po §. 21 deželne vstave se ima deželni zborna Štajarskem vsako leto in sicer praviloma mesca novembra skupej poklicati. S tem, de se pri tej priložnosti prederznemo, visokimu deželniemu odboru čutiljivo spoznanje njegovih pridobljenih zaslug za blagor dežele in naše neomejeno zaupanje izreči, ga odkritošerčno počastimo. (Slede podpisi).

Česka. Od c. k. vojaške preiskavne komisije na Hradšinu v Pragi je prišel pražkim časopisam sledeči dopis:

Visoko c. k. deželno vojaško predsedništvo je po ukazu od današnjega dne št. 131 — B sem naznanilo, de so vredništva tukajšnjih mest, ki so v obsednem stanu, za zdaj opravičene, v svoje časopise take naznanila vojaškiga zapopadka jemati, ktere ali „Wiener Ztg.“ ali „Oester. Corr.“ naznani.

Kar se slavnemu vredništvu s tem naznani. Praga 6. novembra 1850.

od Schuster J. Franc,
Obristlieutenant. vojaški sodnik.

Ogerska. Za gotovo se pripoveduje, de je nekdanji avstrijski častnik Vetter pozneje madjarski general preoblečen kakor kočjaž čez avstrijsko mejo ušel; terdijo clo, de je bil v Gjuru, ko je potni list pokazal, v nevarnosti spoznan biti. Začasni general grof Wallmoden si vsak dan s svojim ljudomilim ravnanjem več serc pridobi.

Tuje dežele.

Bosna. „Reichszeitg.“ prinese tri pisma iz Bosne, ki mnogo znamenitiga od tamošnjiga gibanja povedo: Pervo je od 18. oktobra in se glasi:

Danes je Omer paša iz Mostara zvedel, de se je tam vstaja unela zoper nove deželne naredbe, tedaj zoper vlado. To se je že naprej vidilo in toraj sim prav govoril, ko sim vam naznanil, de je nesreča za Hercegovino, de se je starimu trinogu Ali pašatu Stolčeviču — prav za prav Rizvanbegoviču — deželno vladarstvo spet prepustilo. Ni dvomiti, de je ta, vsaki popravi sovražni mož, vstajo zbudil. Res de se dela, kakor de bi bil nedolžen, in se je nekoliko ur od mesta pomaknil, kakor de bi nič ne vedil od upora zoper vlado, in kakor pripovedujejo, vse te dogodbe Cavasen Basi — na glavo naklada, ki ga ne uboga; kdor pa Ali pašata pozna, tudi ve, de upor in neboglji-vost s tem plača, de takim ljudem glave seka; tak izgovor je tedaj smešen.

Mostove pri Narenti so poderli, poti, že zdaj strašno slabe, še bolj pokvarili, de bi vojakam prihod še teži storili. Omer paša je ukazal vsim vojakam, ki so zdaj v Sarajevem

stanovali, berdo Gorico posesti, de bi bil na tako vižo bolj varin, ker gotovo je, de je ta vstaja pogovorjena, in de je več pašatov pri njej vdeleženi. Polovica vojakov, tedaj krog 2000, se bo z Omer pašatom proti Mostaru napotilo. Po novi deželni naredbi morajo vsi spahi, ako nočejo službe zgubiti, se vojakam pridružiti, namesti Albanecov, ktere že spu-sajajo, in že so prišli iz Banjaluke in Travnika v Sarajevo; koj pa, ko pridejo novice iz Mostara, so bili v Hercegovino poslani; oni sicer niso redni vojaki, pa zraven tega so zlo pogumni, serčni in prederzni ljudje. Njih je krog 700. Turki jih Avnauti imenujejo. Tudi bosniški, vsaki popravi sovražni Turki glave dvigujejo, kristjani se jih pa boje; gotovo je tukaj bojezen naj večji pregrešek kristjanov.

Od 24. oktobra se piše: 20. oktobra je pribežal tu sem poljski odpadnik Muhamed Bey iz Kogniča. Bil je, kakor inženir v Hercegovino poslan ceste pregledati in vrediti; samo svoje življenje je rešil, in vse svoje imetje zgubil.

21. oktobra o zoru se je Seraskier Omer paša iz Sarajeviga z 2200 pešcov, 400 konjkov in eno baterio od tukaj podal. On gre, kakor se tukaj meni, v Travnik, potem čez Skopjo in Duvno; svoj namen previdno skriva, tako, de se od tega nič gotoviga neve. Pred kot ne, de bo najpred čez navaljene priprave vstajnikov planil. Med njegovim spremstvom sim zapazil Mustafa paša Babiča, ki tudi z vstajniki derži, ker je sovražnik prenaredb. Seraskier previdno ravna, de si nevarne oblastnike krog sebe zbira in nanje pazi. Že popred bi bili imeli vojaki, kakor sim vam že popred naznanil, Hercegovino posesti, al Ali paša je tako dolgo s potrebnimi pripravami odlašal, de je vstajo na noge spravil in vredil; vsi Turki, tudi mohamedanski kmetje so na njegovi strani, ali kakor sam pravi na strani njegovih Cavas Basov.

Albanski vezir, Ozman paša Skaderski bi znal od juga Omer pašatu v pomoč priti.

Omer paša ima res zlo težavne opravila; zlo veliko sovražnikov in za svoje opravila denarja nič. Vojaki, cele mesce brez plačila, se morajo naj večim težavam podvreči. Turki Omer pašata sovražijo, ker je rojen kristjan, in zavolj tega še bolj, ker je opolnomočen, nove deželne naredbe vpeljati, ktere mogočniki sovražijo, ker samovolji in neomejenimu zateranju mejnik stavijo, nizke in uboge Turke pa turški duhovni s tem dražijo, de jim pripovedujejo, de nove naredbe v tem obstoje, de bi Turki h kristjanstvu spreobrnile. Stiske, ktere mora keršansko ljudstvo prestati, so strašno hude. Dežela je popolnoma vničena, in čudno je le to, kako de je mogoče, de vse ne razpade. Premaganje over, ki novim cesarskim naredbam na poti stoji, deželo popolnoma konča. Veči nevednosti, strašnejšiga nereda in svojglavnosti v vsih razmerah si ne more nobeden misliti. De s kupčijo nič ni, vsak sam lahko ve; še ob časih miru ima mnogo napot, cest nič, prepeljavanje je silno težavno. Zdaj pa, ko so vse konje deželjanov polovili in vojakam dali, skoraj ni mogoče, blaga v deželi prevaževati. Sočivja se skoraj nič na somenj ne prinese. Zdaj na jesen bi se imeli prebivavci Hercegovine in Sarajeviga z živem preskerbeti; pa zmešnjave tudi to overajo.

Novica novico spodriva v tukajšnjih razmerah; vam hočem njih nekoliko naznaniti. — Poveljnik v Trebinju Hasan Bey je, pravijo, zoper vstajnike na noge stopil in terdnjavo Stolac posedel. Sinova Ali pašata, pripovedujejo, sta med vstajniki poveljnika. V Tuzli, pri Zvorniku, blizo serbske meje, je nemir vstal. Paša iz Tuzle je bil saj v Sarajevem silno prijazen z Ali pašatom. Čas bo učil, kaj de je na tem resničniga.

Med tem ko Seraskier skoz Skopjo in Duvno korači, de bo iz Travnika konjke in tesarje saboj vzela, so se napotili Albanezi pod vodstvom Čuleka z enim oddelkom pešcov, katerih vodja je bil nek Rus — pravijo de grof Zelinsky — čez Kognic proti Mostaru. Ti zadni bodo morali silno sterne hribe prestopati in po nevarnih soteskah hoditi:

Kakor koli se tem prigodbam v Hercegovini tukaj čudijo, vendar menim, de, ker je v Krajni in drugih večih mestih mirno, bo punt v Mostaru pred ponehal, kakor bo Omer paša tje prišel. Ali paša se bo prepričal, de je kaj družiga priprave k punku storiti, in spet kaj družiga jih izpeljati, in bo vse spet prekanjeno v red spravil, de se bo na zadnje zdela, de je on vse dobro mislil. Na vsako vižo je dobro, de Seraskier z vojniki deželo obiše, če tudi, kar rad verjamem, ne bo k boju prišlo. Dobro bi bilo, de bi se jasno pokazalo, de je Ali paša puntar, ker bi potem svojo službo zgubil, in njega zgubiti, to bi bila naj večja sreča Hercegovine.

Kmalu bomo zvedili, kaj in koliko je na tej vstaji resničniga.

Gerski vladika, ki v Sarajevem stanuje, se je v Carigrad podal.

28. oktobra se piše:

Velik strah, groza in zmešnjava vlada zdaj v Sarajevem. Novica za novico se sliši. Prednje straže vstajnikov so na raznih krajih le nekaj ur od mesta. Vsi bolni vojaki v bolnišnicah bolj eden na drugem kakor eden pri drugem leže, in iz postopja mole topovi. Vojaki so z vso pripravo mesto zapustili in berdo Gorica posedli, se vtaborili in vse pripravili mesto razdajati. Haremi Omer Mustafa, Fazli in drugih so zbežali. Vse blago se je v ognjovarne shrambe pospravilo. Straže od 50 do 60 konjkov po mestu dirjajo noč in dan. Ker bo Aboi paša, ako Turki za orožje primejo, mesto razsul, so imenitniki vstajnikom pismo poslali, de naj Sarajeviga ne obišejo.

Iz Mostara se sliši, de je Omer paša tam vse v red spravil. Kje de je on zdaj, se ne ve.

Poslednje novice. Ravno se pripoveduje, de so vstajniki pri Vranduku pismonosa c. k. general-konsula spodili, torej se je v Sarajevo vernil. Jez hitim z njim govorit, on pripoveduje, de je na prednje straže Tuzla pašata zadel, ki so ga hotle umoriti, ker so spoznali, de je služabnik general-konsula. Ko se je nazaj vernil, je naletel na prednje straže Arale Ahmed pašata iz Travnika, ki se je proti vstajnikom dvignil. Od Omer pašata se nič ne sliši.

Priprave in živež za vojake je vstajnikom v roke padel. Po celi Posavini, Derventu, Tuzli in Zvorniku se je vstaja unela.

* Iz Zadra se piše 2. novembra. Zadeve v Hercegovini so vsak dan bolj zmedene, tako de se ne more spoznati, kaj de bo iz tega. Pripoveduje se, de so vojaki Omer pašata že v Kognice, v mesto, ki leži 12 ur od Mostara, prišli. Koj ko se je to zvedilo, se je Cavas paša z 1200 možmi v Pipeto (dve uri od Kognice) napotil, de bi jim sotesko zaperl in se z njimi meril. Pravijo, de Omer paša ne misli skoz sotesko z silo predreti, ampak skoz Duvno se naprej napotiti. Ako bi se to zgodilo, je vezir Ali paša poveljniku Duvna Mustai Begu, ukazal, vojakov ne le prijazno sprijeti, ampak se z njimi zediniti in v Mostar se napotiti. Med tem pošiljajo vedno prebivavci Mostara poslance k vezirju v Buno, in clo k Omer pašatu so prišli poslanci. Vezir je do zdaj dva berzoteka k Hasan Begu poslal, in ga silil, de naj v Buno pride. Vendar se sliši, de ne bo v Buno, ampak naravnost v Sarajevo šel. Trideset naj bolj imenitnih Turkov ga spremljuje. Ko so ga Trebinjavi prašali, kaj on v tej reči misli, je od-

govoril, de, če bi se tudi cela Hercegovina in Bosna zedinila, se zoper vojake vlade bojevati, de se on tega nikdar ne bo vdeležil, ampak raji na avstrijske tla pobegnil.

* Haireddin paša se je z 17 bataljoni v Sarajevo Omer pašatu v pomoč napotil.

* Iz Belgrada se piše 1. novembra v „Union“: Kupci in drugi popotniki še vedno terdijo, kar sim vam predvčerajšnjim naznanil, de se je vstaja po Bosni unela; tudi osebe, katerim je to iz vradnih naznanil znano, so mi to poterdile. Po teh naznanilih je res, de je Zvorniški paša Mahmud z svojim sinom in dvorstvom, ravno tako tudi sin Tuzlanskiga pašata v mesto Loznico na serbsko zemljo pobegnil. Oče posledniga je vodja vstajnikov v unem okraju, in revolucija se je naenkrat po celi deželi razširila, celo mesto Sarajevo z 60—70,000 prebivavci je vstalo, in je Omer pašata z vojniki tako zajezilo, de je komaj skoz preril in se v Travnik vergel. Omer paša se pa na vojake tudi le malo zamore zanesti, ker mu, kakor odpadniku, posebno ker je krog sebe veliko število madjarskih in poljskih begunov zbral, ne zaupajo; toraj jih je že tudi mnogo prestopilo. Od nekiga pašata se pripoveduje, de se je njegov oddelk tako usušil, kteriga so med tem še vstajniki krog gonili, de je bil primoran z malim številom zvestih madjarskih begunov se na avstrijske tla vreči, in to je vzrok, de se avstrijski vojaki iz Srema in granice pri Mitrovići zbirajo. Ravno danes, pripovedujejo, se bo tudi posadka iz Zemuna tje podala. Turki v Hercegovini so se vstaji pridružili. Ne smem opustiti, de bi ne omenil, de drugi pravijo, de tisti vojaški oddelk ki je na avstrijske tla stopil, obstoji le iz nekterih pobegnenih Madjarov; kaj de je nam od tega misliti, bomo kmalu zvedili. Če je vse to res, je res Omer paša v obupnem stanju, in njegova reč ne bo boljše stala, dokler ne bo raja oborožen njemu pomagal. V takih okoljsinah se zmislimo tudi na general-konsulat, ki še ni dolgo, kar je v Sarajevem vstanovljen. Zdaj mora gotovo z Omer pašatom iz kraja v kraj hoditi, ako ne clo dežele zapustiti.

Nemška. Iz Fulde se piše 4. novembra 1¹/₄ popoldne: Ravno je zapela vojaška tromba in bobni. Bavarci in Prusi so stali danes zjutraj 2000 stopinj saksebi. Sliši se, de bodo Prusi napada čakali. 2¹/₂ popoldne. Z glasnim vpitjem letita dva švadrona pruskih oklepnikov iz mesta, de bi Bavarce nazaj zapodili, ako se prikažejo. Tudi streljaštvo se je za njimi peljalo, vendar se še nič ne sliši, de bi se bili zgrabili. 4¹/₂. Še vedno so vojaki v orožju; že se tamni, al od Bavarcev se nič ne sliši, de bi prišli. Vsake mestne vrata so zlo obstražene; vojaki bodo, kakor se zdi, to noč pod milim nebom ostali. 5¹/₂. Streljaštvo in konjki so se v mesto vernili.

* Časopis „Reform“ pravi, de poruska vlada zato vojake nabira, de bi, če bo mogoče, mir ohranila. —

Deželni zbor v Stuttgardu ni dovolil denarja za vojskine priprave in je bil toraj razpušen. Lanska volitna postava bo dvignjena. Deželni zbor je pa vendar le, akoravno je ministerstvo prepovedalo, odbor zvolil.

* Nemška reč še visi, kakor poslednje dni, nič posebniga se ni premenilo. Berolinski časopisi naznanijo, de so se sicer tamošnji ministri posvetovali, pa niso nič odločivniga sklenili. Iz Kurhesna se za gotovo še nobena važna dogodba ni zvedila. Neprenchamo hodijo vojaki pruski in zveznih držav na kurheško mejo. Iz Schleswig-Holsteina ni nič noviga.

* 11. novembra se je na Dunaju novica raznesla, de so avstrijske lovce pruski vojaki blizo Fulde napadli in njih pet umorili. Če je to res ali ne, se ne ve za gotovo; verjetno se

pa vender le zdi, de so na naše lovce, ki niso na kak napad mislili in še pušk niso nabitih imeli, pruski vojaki streljali, in de je bilo pet vojakov na tako vižo ranjenih. Knez Thurn in Taxis je tedaj svoje vojake v red postavil in tirjal, de se mu naznani, zakaj de se je kaj taciga godilo. Pruski general Groeben je poslanca h knezu poslal, in se nazaj pomaknil, de bi se kaj taciga več ne pripetilo. Nesreča je res, de se kri naših ubogih vojakov na tako nepotrebno vižo preliva, al, kolikor nam je do zdaj znano, tega niso krivi pruski vodji, ampak neka pomota, ki je vzrok žalostne prigodbe. Ravno to je žalostno od pruske politike, de je tako daleč prišlo, de si armade nasproti stoje in de na prigodkih življenje in osoda visi. Mi menimo, de reč evropejskiga miru še ni zgubljen, mi zaupamo na moč in previdnost naše vlade; nadjamo se, de se bo tudi Porusia za boljši reč izrekla, ker je do zdaj ni zvolila. (Reichsztg.)

* „Deutsche Reform“ piše 6. novembra: Zdi se, de se bodo Porusi in Bavarci kmalo zgrabili. Danes se govori, de so se že pri Fuldi udarili, in de je en pruski vojak mertev obležal, vendar tega še ne moremo za gotovo naznaniti. Druge novice pravijo, de so Porusi zidani most za Fuldo poderli. Boja pa vsak dan pričakujemo. Ko so se dones poveljniki od tod naprej podali, so prijazni z vojniki govorili in jih opominjali, de naj se hrabro derže, ako bo treba se jutro bojevati.

Ravno se novica raznaša, de so Avstrijani naglo na Kurheško mejo prišli, in de se jih je tudi pripeljajo nekoliko.

Razne naznanila.

— Železnica čez Semering se marljiva dela, na več krajih se je zopet začelo delati, kjer skoz celo zimo delavci ne bodo nehali, de bo železnica v enem letu čez Semering dokončana.

— V „Pesti Naplo“ se piše iz Aleppo: Bem ki je bil dalj časa bolehen, je zdaj popolnoma ozdravil. Zunaj mesta je najel hišo in vert, in vse zlo lepo vredil; zdi se, de misli za vedno tukaj ostati. On mnogo govori od naprave solnitarke fabrike. Nekaj časa si je s tem glavo ubijal, kako bi se potovajoči Arabci dali za vojaške službe porabiti, v ta namen je sklenil, z nekterimi rodovi v zavezo stopiti. Al od več strani se mu je zaverno, de bi se ta namen ne mogel že zavolj tega speljati, ker so ti rodovi uneti za svobodo, in de bi tudi tisti v nevarnost prišel, kdor bi kaj taciga speljati nakanil. Turški vladi je več načertov poslal, ki, kakor Rešid paša terdi, vsi na mizi Sultana leže. Turki Bema neizrekljivo spoštujejo, ker menijo, de on, kakor vsi vojaški junaki enako Mohamedu pod neposrednim vodstvom Allah-a stoji. Kmety si je tudi namenil na Turškem ostati. On si je turškiga jezika že dobro naučil. Na mesec ima on 500 gold. plačila, kteriga večidel med uboge begune razdeli; Stein se je vergel na diplomatsko polje, dopisuje po celem svetu in sme upati, de bo na Turškem srečo našel. Guyon, zdaj Chosrey paša je dobil naročilo mejne prepire z Perzio poravnati. Kollman je v Damasku službo dobil.

— Do 8. t. m. se je na praškem vseučilišu 1229 poslušavcov vpisalo.

— V Genui je bilo mnogo zabojev z mornim orožjem napoljenih vzeti. To vse je prišlo iz Genfa in je bilo za Rim pripravljeno.

— V Londonu se je te dni kavana z madjarskim napisam odperla.

— „Magyar Hirlap“ pravi, de menijo evangelski Slovani v Pestu slovanski gimnazij na lastne stroške na noge spraviti.

Pripovedka od Glasan-Boga.

(Dalje.)

Truden razsajanja se vleže vojni vihar okoli Siska, okoli tistiga Siska, ki je že več kot enkrat lovorike vidil, ki so tukej čela hrabrih Slavenov ovenčale. Pa zdaj se zdi, de so zastojni zidovi visoki, rovi globoki in serca posadke iskrene do zadnjiga. Eno uro proti severu in dve proti jugu ni viditi družiga kot šotori in repi in znam in kinč šotorov — turški polomesec. Pač zastoj se zazdeva bramba posadi, pa Ostroverhar — vodja treh jezer Slovencev se približuje in v njegovih persih še ni upanje srečniga izida poginilo. De bi zastoj prederznost bila, si o solnčni svitlobi in z mecem rešitve iskati, je vedel; pa noč ima svojo moč. Po noči si je življenje otel, po noči si nevesto pridobil in po noči sklene tudi Sisek in križ in keršanstvo rešiti.

Tamniga obraza sedi Glasan-Bog v svojim šotoru in verti serdito svoje gadove očesa. Pred njim gorite dve sveči, uzete divici Marii, kateri ji je pobožni Slovenec daroval in težki deset liber vsaka. Pa naj se mu tudi v grozovitni jezi serce kuha, ga vender škratje skerbi ne ubranijo, ki ga obhajajo. Nikdar ni vedel, kaj je strah in trepet, tudi zdaj še ne ve, pa spomin ga prevzame, de bo ura udarila, ko bo strah in trepet poznal. Černimu slugu, ki skerčen pri vratih njegovih povelj čaka, zavkaže po vikšiga duhovna iti. Služabnik se vzdigne in duhoven pride. Kaj pravi ga pobara velka prerokinja, kaj govori Šembilja? Obljubi med al pelin zvestim sinovam slavniga preroka?

„Ne med, ne pelin, odgovori duhovnik, le toliko priporoča nebeska žena, se noči bati, zakaj ona zamore z zvijačo in mrežami polomesec otamniti. Sicer govori, de ne bo slava Carigrada nikdar svitlaji, kot v okolici beliga Siska.“

Pa mesta samiga naj se služabniki preroka ogibajo.

Tema in zopet tema, renči Glasan-Bog, slava Carigrada je tedej nar svitlaji, potem gre nazaj in nikdar ne bo po ulicah Siska turška sablja rožljala. Duhoven ti lažes in slavn prerokinja tvoja je vrazna slepivka. Vkljub tebe in nje mora biti še jutrisni dan Sisek naš.

Duhovnik odide in Glasan-Bog hodi zamišljen sem ter tje po šotoru. Divje mu bije žila in serce, možgane mu ognjena vročina presine, vse kite in čutnice se mu strastno zavijajo in kerčijo. Si persi olajšati, odpre linico, pa ko luno, ki s svojimi žarki mesto in tabor obsije, zagleda, ga obide še strašništrast in občutek in zdajci se na mehke blazine verže, de bi ga spanje viharnih misel oprostilo. Zastoj! Noč ima svojo moč in noč je bila sovražnica Glasan-Bogova. Sladke sanje beže, trudno omamljenje jih namesti, pa bilo je brez slaja in počitka, podobno smertni oterpnjenosti. Dve uri ga vidi le luna, skoz lino sijoča; pa ko druga polovica noči pride, pride z njo tudi Ostroverhar, tiho in rahlo, de bi spijoče miške zbudil ne bil. Dolga hala mu krije život in debel zavitek glavo. Vse vunajno je turško in ponižno, pa vse notrajno slavensko, moško in svobodno. Obleka je tuja in zvita, pa še bolj zvite so misli in naklepi. Prišel je v turški tabor, prišel v šotor Glasan-Bogov, de bi tukej svoje nadlegovane brate suznosti rešil. Kakor je prekanil straže, tako upa tudi vodja prekaniti.

Glasan-Bog se predrami iz svojiga omamljenja, zakaj prerok sam se mu je prikazal, se mu je k postelji vstopil in ga v dno pekla preklel. Ko oči odpre vidi še vedno, s halo ogernjeno, dolgo podobo pred sabo in dvomba zgine, de bi bilo, kar je v spanju vidil, le izvir goreče domišljije. Smertni pot stopi zdaj po Glasan-Bogu, le ječe zamore besede reči: Visoki prerok, ti ni mar vseč, de sim tvoje služabnike k Sisku peljal?

Čimu, odgovori podoba, toliko vojske za majčkino mestice. Z enakim orožjem se proti kristjanam bojuj. Mož proti možu!

Po tvoji volji naj se zgodi, reče Glasan-Bog in hoče bolj pogumno preroka pogledati, pa preden se izgovori, je skrivnostna prikazen zginila — in Ostroverhar že na potu v tabor slovenski.

Noč bega in zopet posrebril beli dan log in dolino. Na zidovih Siska se zbudi nov ropot in novo orožanje, pa v sercih prebivavcov tudi nova skerb in nov obup. Turki stoje pripravljene na napad in morijo in le migleja Glasan-Bogoviga čakajo, nasipe v prah, rove v ravnoto, mesto v podertijo in ljudi v razsekano kermo sivih sokolov premeniti. Ura udari osem, devet in deset in že je enajsta minula. Solnce pripeka hujši in hujši, pa še ga ni znamenja od Glasan-Boga. Začudenjem se neverniki na njegov šotor ozirajo čigar visoko sleme se po stanišu, kakor gora med gričami, vzdiguje. Solnce stoji že nar više na obnebu, kazaje preteklost polovice dneva in zdaj se tudi zapoved vodja od šotora do šotora po celim okrožju širokiga tabra razlega. Vse omolkne, bojna godba pojenja, rozlanje orožja in zastav vtihne, osup mami konjika in pešca. Armada je prejela znamenje, pa ne znamenje, se bojevati in naskočiti ampak sabljo o nožnico in risanco čez ramo djati, pogum duha v sercu prihraniti in preden bi se mrak lesice iz berlogov privabil, tabor in okolico beliga Siska popustiti.

Na višavah, ki jih delama Kopa mije, so stali slovenski junaki, gledavši na nadlegovavce in na nadlegovano mesto. Pa zastoj se zdi jim bije junaško serce v njedru in junaška žila v vterjeni pesti. Premalo jih je, de bi se smeli kervizejnih druhal lotiti in že jih obupna misel obide de bojo lastnimi očmi pogin svojih bratov gledati mogli. Ostroverhar vidi pobitost vojske in on jo sklene potolažiti. Več kot poldne je bilo, ko jo na nar visočejm griču zbere in ko ura tri udari, jim pokaže turško armado, ki iz tabora bega in reče: Ob tretji uri, je bilo človeštvo večne pogube oteto in ob ravno tej uri je slovenska zemlja pogina odrešena. Glejte! kakor široka je poljana, beži neverna vojska. Strah pred Glasan-Bogom in njegovim imenom zgine, križ premaga in zopet vriska Sisek in zemlja slovenska.“

(Dalje sledi.)

Votline na Krasu.

(Po spisu Dr. Adolfa Schmidl iz Abendbl. d. Wien. Ztg.)

(Dalje.)

Votline so skorej zgolj iz Kraškega apnika. Pa čudne podobe se dobe notri. V prvem vodotoču smo najdlj lepo belo in precej veliko podobo, ki se ji zdaj po vsi pravici cesarski stol pravi. Tam kjer smo včeraj bili, sim opazil podobo, ki je zavolj velikosti in preslepljive enakosti zares čudopolna. Navpik iz stene moli 2 seznja iz vode, 3 seznje visoko in poldruga široko — slonova glava. Kostni čela in rivec je bliščeče bel, usesa so rujava, glava rumenkasta. Ne spomnim se podobe enake preslepljivosti.

Pod enim slapom smo zalotili človeške ribice, kakorsnih, razun med vodotočem in Hajdingerjevo jamo, še nikjer nismo dobili. 12 smo jih ujeli.

Čudno je tudi da je voda zmirom toliko huja, kolikor dalje se podamo. V enem mestu je bil curek tako močan da smo se ga ognuti morali, ako nismo hotli ob luči priti.

Čezdalje le ojtrestji je nam nasproti vlečeči zrak, kar v meni upanje hudi, da smo blizo izhoda, ker smo že pol milje dalječ. Kje se druge dobi podzemeljski ladjonosni vodotoč 1000 seznjev dolg? in znabiti ga imamo še ravno toliko prečolniti.

Nar višja voda ne preseže 4 seznjev, torej bi jaz mislil, da bi pri taki visočini votlin ne bilo nemogoče bervičez naj višjo vodo zidati. Učenim prepustim v presojo, ako bi bilo želeti, da se Planina in Postojna podzemeljsko zvezete, v kraju, kjer po zimi pošto cele dni vihar zaderžuje.

Ako Bog da, bomo jutri kaj več!

26. Augusta. Ko sim 2400 seznjev za sabo pustil, sim dosegel konec votline, pa v primero opomnim da ima vsa širjava na vse strani veličanske Postojnske jame 3000 seznjev, torej samo 500 več od ovčga vodotoča, kateri se nikdar ne preterga do svojega konca. Menim da je to berž ko ne naj večja jama izmed vsih. Zato sim se nar prvo vanjo podal ker je tako očevidno proti Postojni ober-

njena in tudi je 500 seznjev od nje že po g. Urbasu znanih bilo.

Desetkrat smo morali čoln čez skale in majhne slapove prevleči, se ve da nazaj grede ravno tolikokrat, lahko se ume kolika težava je bila pri tem delu; 14 ur smo bili v tem delu, ki smo ga pa brez vse nesreče doveršili.

Od Hajdingerjeve smo prišli do majhnega slapa, ki je človeških ribic mergolef. Veliko smo si jih nalovili in temu kraju „pri človeških ribicah“ rekli, ki je od dveh orjaških pečin zaznamovan, ktere imate 3—4 seznjev visine pri začetku tega kraja, in ravno tako dve drugi ki skoncoma iz vode dvigujeta; na naj višjo dveh zadnih je g. Rudolf drog v znamenje zasadil. Za njo derži jama kake 4—5 seznjev visoka v stran pa se spet v velike votline poverne. To je edina nam znana stranska jama, sicer smo bili pač prišli do mesta, kjer je vodica iz votline nad nami curoma letela, tudi smo nad že popisano „slonovo glavo“ precej obilno votlino opazili, pa vanjo ni bilo brez lestvic, ki bi se bile v čoln postaviti morale, mogoče priti.

Votline so bile zmirom enako veličanske, pa nakrat se zagledamo v okroglem, poslopju enacem mestu; čoln ni mogel nikamor več naprej tudi nobene poke nismo opazili, od kodar je voda prisekati morala, ker je desiravno malo, vunder le tekla. V zadnji steni zagledamo dve ljuknji, eno nad drugo, bilo je mogoče plezati vanjih, in v svoje začudenje smo vidili da je bila ta stena le malo palcov debela, spodej je bila zopet voda, pa prostor je bil le nekoliko čevljev širok in unstran je bila stena navpik postavljena. To jezero torej povodne votline konča, nismo se malo čudili vodo na enem mestu 43, na družem 35 čevljev globoko najti. Širokosti z dolžavo jezera obseže 30 seznjev.

Na večerni strani se je vundar prepad odperl, in to je bilo edino mesto, kamor smo se iz čolna podati mogli. Veslali smo tje, in ostri curek zraka nas sreča, gorkomer je od sadanjega stanja 11½ °R. do 9¾ padel. Veselili smo se upajoči kmalo solnce zagledati, berž smo se v prepad podali. Kmalo je tako vozek postal, da smo po vsih štirih lestih morali, pa zrak mi je dim bakle tako zlo v nos pihal, da sim komaj prebiti vtagnul. Nazadnje se je — čez 30 seznjev dolgi prostor ves zapel in le v enem kotu sim poko zapazil iz ktere je zrak vrel.

Misliti si je kako žalosten sim se od tu vernul. Votline, dozdej tako veličanske, so vse kaj družega obetale. Pa veselo odškodovanje nas je čakalo.

Ko smo bili pri čolnu je zagledal g. Rudolf nad tem prepadom v višini treh seznjev v steni ljuknjo. Ko bi mignul je bil tam in njegov vesel glas je novo votlino oznanil. Šli smo za njim, odperla se je 8 seznjev široka 6—10 seznjev visoka in 400 dolga votlina, od konca do kraja polna naj lepših podobščin. Rudokop in Juri še nikdar kaj tacega vidila nista. Nikdar ni bil ta kraj še od človeških nog dotaknjen, bliščeča beljava podob ni bila še od nobene bakle posmojena; in noben kamenček ni bil še odkersen. Narava je bila nevestje okinčena, še clo tlak se je svetil, kakor bi bil z djamanti obsejan. Mogočni rujavi stebri moževe debelosti so moleli od tal, z naj lepšimi žilami ozalsani, tamkaj smo vidili na robe postavljene seznja dolge Reglje, tukaj kralja v svojem plajšču z česlom v roci — in tako je šlo od ene podobe do druge. Koščika nismo odlomili in nič nismo sabo vzeli razun začudenja zavoljo tolicege čuda.

Pet truda polnih ur je minulo preden smo nazaj prišli, noč je bila že zunaj votlin in težak zrak nas je pritiskal, ker smo se bili hladne sape votlin že tako privadili. Kerčmar Perenmič nam je z družino naproti prišel v strahu zavoljo nas. Kmalo smo zopet pri mizi sedeli v okrogu svojih Planinskih prijateljev, in pripovedajoči čuda smo težave urno pozabili.

Skušnjo votlin proti jutru sim že pričel, pa koj v začetku se je obok v vodo poderl in jo zasul, pa unstran je bila zopet globoka voda. Prišli smo vsega vkup še le 300 seznjev dalječ. Zopet se mora čoln razdert tje nesti in potem še le sostaviti, kar bo naj manje 3 dni terpelo. Končam torej od teh votlin; drugo pot bom od zelo znamenitnih Planinskih votlin govoril.

(Dalje sledi.)